

บทที่ 4

ประวัติความเป็นมา และลักษณะการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ก่อนที่จะศึกษาถึงบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการควบคุมดูแลการโฆษณาทางสื่อมวลชน ควรจะได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และการแบ่งงานภายในองค์กร

ประวัติความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

เมื่อปี พ.ศ. 2512 ได้มีเจ้าหน้าที่ของสหพันธ์องค์การผู้บริโภค ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์การอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับกาการเมือง จัดตั้งโดยสมาคมผู้บริโภคของประเทศต่าง ๆ รวมตัวกัน มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้เข้ามาชักชวนองค์การเอกชนในประเทศไทยให้มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริโภคขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากองค์การเอกชนของประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่พร้อมที่จะดำเนินงาน

อย่างไรก็ตาม สหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศก็มีได้ยอท้อ ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาชักชวนอีกหลายครั้ง จนกระทั่งในครั้งที่ 3 องค์การเอกชนของประเทศไทยที่ได้รับการชักชวน ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาของผู้บริโภค มีชื่อว่า "กรรมการศึกษาและส่งเสริมผู้บริโภค" ในปี พ.ศ. 2514 และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาในภาคเอกชน รวมทั้งได้ประสานงานกับภาครัฐบาล จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีรองนายกรัฐมนตรี พลตรีประมาณ อติเรกสาร เป็นประธานกรรมการ แต่คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้สลายตัวไปพร้อมกับรัฐบาลในยุคนั้นตามวิถีทางการเมือง

รัฐบาลสมัยต่อมาซึ่งมี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นอีกครั้ง โดยมีรองนายกรัฐมนตรี นายสมภพ โหตระกิตย์ เป็นประธานกรรมการ ปฏิบัติงานโดยอาศัยอำนาจของนายกรัฐมนตรี ซึ่งไม่สะดวกและไม่คล่องตัว เนื่องจากไม่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และไม่มีกฎหมายรองรับ ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ขาดหลักปฏิบัติในการดำเนินงาน จึงได้พิจารณาขอร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และรัฐบาลได้นำเสนอต่อรัฐสภามีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้เป็นกฎหมายได้ รัฐบาลจึงได้นำร่างขึ้นกราบบังคมทูล ซึ่งได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติได้ตั้งแต่วันทรงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2522 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 2522 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2522 เป็นต้นมา

ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประกอบด้วย

1. นายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการ
2. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรรมการ
3. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรรมการ
4. ปลัดกระทรวงพาณิชย์ กรรมการ
5. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรรมการ
6. เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา กรรมการ
7. ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 6 คน ที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง กรรมการ

8. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการ กรรมการและ
คัมครองผู้บริโภค เลขานุการ

รวมกรรมการคณะกรรมการคัมครองผู้บริโภครวมทั้งสิ้น 13 คน

นอกจากนี้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง 2 คณะ คือ
คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา และคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก นอกจากนี้คณะ-
กรรมการและคณะกรรมการเฉพาะ เรื่องยังได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณา
หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการ หรือคณะกรรมการเฉพาะ เรื่อง
มอบหมาย เช่น คณะอนุกรรมการว่าด้วยกฎหมาย คณะอนุกรรมการเผยแพร่และ
ประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการติดตามสอดส่องการโฆษณา คณะอนุกรรมการวินิจฉัย
โฆษณา ฯลฯ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคัมครองผู้บริโภค

1. พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค ที่ได้รับความเดือดร้อน
หรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ
2. ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค (ตาม
มาตรา 36)
3. แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ที่อาจก่อให้เกิด
เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภค ในการนี้จะระบุชื่อสินค้าหรือ
บริการหรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้
4. ให้คำปรึกษาแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณา
วินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง
5. วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการเฉพาะ
เรื่องและคณะอนุกรรมการ

6. สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้ปฏิบัติการตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค
7. ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39 และเห็นว่าจะประโยชน์ต่อส่วนรวม
8. รับรองสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 40
9. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย และมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมอบหมาย
10. ปฏิบัติการอื่นใด ตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จัดตั้งหน่วยงานเพื่อปฏิบัติงานและให้ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิใช้บริการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยให้สังกัดอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล และคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รวมทั้งเพื่อความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีฐานะเทียบเท่ากอง
ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีที่ทำการอยู่ที่ทำเนียบรัฐบาล
(จปร. เดิม)

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (มาตรา 20) ดังนี้

1. รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
2. ติดตามและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการใด ๆ ตามที่เห็นสมควร และจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค
3. สนับสนุนหรือทำการศึกษาและวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น
4. ส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับการศึกษาที่เกี่ยวกับความปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้าหรือบริการ
5. ดำเนินการเผยแพร่วิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้บริโภค เพื่อสร้างนิสัยในการบริโภคที่เป็นการส่งเสริมพละทานามัย ประหยัด และใช้ทรัพยากรของชาติให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
6. ประสานงานกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานของสินค้าหรือบริการ
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย

ขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอัตรากำลังข้าราชการ จำนวน 42 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน ลูกจ้างชั่วคราว 3 คน รวม 47 คน อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาดูแลของผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานฯ แบ่งงานออกเป็น 5 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป
2. ฝ่ายรับคำร้องตรวจสอบและติดตามผล
3. ฝ่ายนิติการ
4. ฝ่ายประสานงานการปราบปราม
5. ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป

รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานสารบรรณ งานคลัง งานพัสดุ งานการเจ้าหน้าที่ งานการประชาสัมพันธ์ งานสวัสดิการ งานติดต่อประสานงาน งานเลขานุการ คณะกรรมการ และงานอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ

2. ฝ่ายประสานงานการปราบปราม

รับผิดชอบหน้าที่ด้านการสำรวจวิเคราะห์ วิจัย และตรวจสอบราคา คุณภาพและปริมาณของสินค้าอุปโภคบริโภค ติดตามสอดส่องพฤติกรรมของผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งจะกระทำผิด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคและแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังดำเนินการค้น ยึดอายัด ตรวจสอบสินค้าเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี และดำเนินการตรวจสอบสถานที่ เอกสาร อุปกรณ์ของผู้ประกอบการธุรกิจในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีพฤติกรรมหรือมีการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

3. ฝ่ายนิติการ

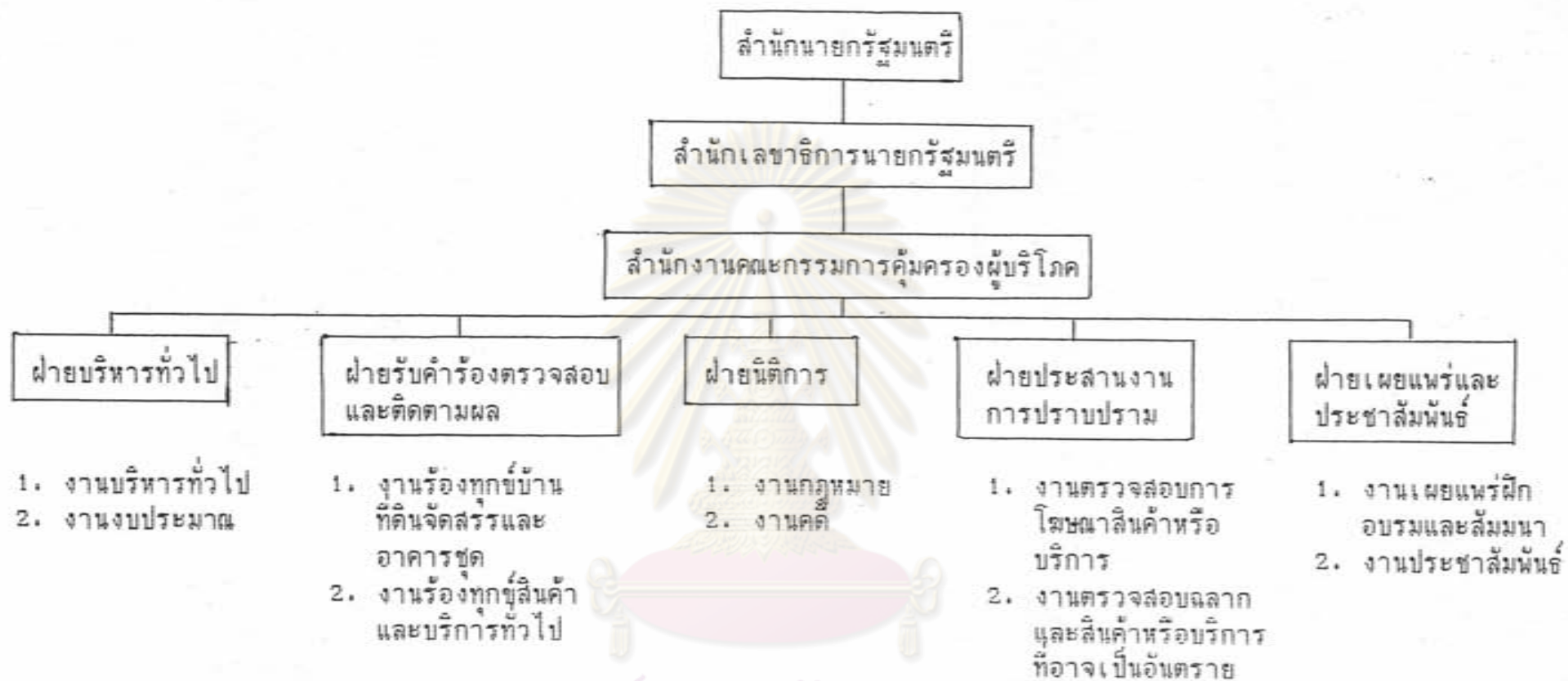
รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ยกเว้นหรือแก้ไขกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงการศึกษาปัญหาและเสนอ ทางแก้ไขปัญหอันเกิดจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับดังกล่าว ทั้งนี้รวมถึงหน้าที่ ในการดำเนินคดีแพ่ง-อาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิผู้บริโภค และให้ข้อวินิจฉัย เกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน คดี

4. ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

รับผิดชอบหน้าที่ในการบริหารส่งเสริม ให้การศึกษาอบรมแก่ ประชาชนทุกกลุ่มเพื่อรักษาสิทธิในฐานะผู้บริโภค และขยายขอบเขตการคุ้มครอง ผู้บริโภค โดยจัดเผยแพร่ข้อเท็จจริง ข่าวสารวิชาการต่าง ๆ โดยทำภาพยนตร์ ข่าว รายการสารคดี อภิปราย บันเทิง นิทรรศการ และส่งเสริมให้การจัดตั้ง ชมรมหรือสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น และงานทุกด้านที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิ ของผู้บริโภค

5. ฝ่ายรับคำร้องตรวจสอบและติดตามผล

รับผิดชอบงานด้านการรับคำร้องเรียนจากผู้บริโภคมาเพื่อศึกษา ข้อเท็จจริงและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปัญหา รวมทั้ง เสนอความคิดเห็นในการวางมาตรการป้องกันปราบปรามการ ละเมิดสิทธิ และการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคต่อคณะกรรมการและประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังรับผิดชอบงานด้านการศึกษาวิจัยร่วมกับ หน่วยงานอื่น ๆ ด้วย และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

โครงสร้างด้านการบริหารงานของสำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

เมื่อพิจารณาตามแผนผังการแบ่งสายการปฏิบัติงานของสำนักงานฯ ปรากฏให้เห็นชัดว่า ภารกิจในด้านการควบคุมดูแลการโฆษณาที่ให้เป็นไปตามนโยบายและคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มอบหมายให้ฝ่ายประสานงานการปราบปรามเป็นฝ่ายรับไปปฏิบัติ